Bengt Axelsson

En intervju av Sofia Lindgren

20 augusti 2008

Intervju 108

Från matematikmaskin till IT

Denna intervju har genomförts inom ramen för projektet Från matematikmaskin till IT som är ett samarbete mellan Avdelningen för teknik- och vetenskapshistoria vid KTH, Dataföreningen i Sverige och Tekniska museet finansierat av Riksbankens Jubileumsfond och Stiftelsen Marcus & Amalia Wallenbergs minnesfond. Originalinspelning och transkript finns tillgängliga på Tekniska museet i Stockholm. Intervjun bör refereras på följande sätt:

Bengt Axelsson, intervju från 2008 av Sofia Lindgren, Stockholm.

Nyckelord: bibliotek, bibliotekarier, BTJ, BUMS, folkbibliotek, microfiche, rationalisering, Plessey, Staffanstorps bibliotek, utlåningssystem.

Abstract

This interview with Bengt took place at his home in Lund on 20 August 2008. The main objective of the interview was to illuminate the introduction of a computer based system in a library and the experiences from a librarian who worked with this process. Bengt Axelsson studied Latin and Greek at Lund University in the 1960s and in 1970 he went to Library School. In 1974 he began working at Staffanstorp Library where he worked until his retirement. He was shortly made Head Librarian there. Staffanstorp was one of the first Swedish libraries to be computerised. In the interview Axelsson describes that he experienced that it was rather the local council that carried through the idea of computerisation of the library than the library itself. Axelsson recounts the experiences of the implementation of the system BUMS and the strenuous work to label the whole collection. He also tells about the experiences of the work between BTJ and Staffantorp Library as well as other libraries, and that the libraries rather early requested online-systems as a next step in their work. The attitudes and the often negative approach among many other librarians at different libraries concerning the computerisation were also discussed in the interview.

Informant: Bengt Axelsson
Intervjuare: Sofia Lindgren
Plats: Bengt Axelssons hem i Lund
Datum: 20 augusti 2008

Sofia Lindgren: Idag är det den 20 augusti 2008. Och jag, Sofia Lindgren, sitter här med Bengt Axelsson som har varit bibliotekschef vid Staffanstorps bibliotek och som därmed då har varit delaktig i BUMS-arbetet under 70-talet …

Bengt Axelsson: Ja, hela tiden, ja [-80 och 90-talet].

Sofia Lindgren: Hela tiden, precis. Och idag så skall vi prata om hans arbete med systemet och hur det gick till. Men först så tänkte jag att vi börjar prata lite om din bakgrund. Så om du vill berätta var du är född och uppvuxen.

Bengt Axelsson: Jag är uppvuxen i Karlshamn. Och tog studenten där. Och sedan så började jag läsa så småningom i Lund, det var latin och grekiska.

Sofia Lindgren: På universitetet?

Bengt Axelsson: Ja. Och det är ju tyvärr så att det ingenting som går idag och det gick inte då heller utan jag har sagt det att precis när jag var färdig med fil.mag. så blev det ju en stor omsvängning då, i stort sett så försvann ju nästan ämnena …

Sofia Lindgren: Är det här i slutet av 60-talet då?

Bengt Axelsson: Nej det är i början av 60-talet alltså.

Sofia Lindgren: Början på 60-talet.

Bengt Axelsson: Sedan fortsatte jag ändå, jag var amanuens uppe på Klassikum.

Sofia Lindgren: Det var i Lund?

Bengt Axelsson: Ja. Och så sysslade jag med lisstudier. Lite grann läste jag ryska också. Så jag gjorde rätt mycket sådant under hela 60-talet nästan. Men jag insåg ju att det där var ju ingenting att bygga på. Så att -71 så gick jag en provtermin på Stadsbiblioteket här i Lund och sedan så gick jag ett år på skolan.

Sofia Lindgren: Du anmälde dig alltså till Biblioteksskolan och fick göra en sådan där praktiktermin först.

Bengt Axelsson: Ja just det. Och sedan så fortsatte jag då i Stockholm på den sista kursen i Stockholm.

Sofia Lindgren: Jaha, var den förlagd till Stockholm eller?

Bengt Axelsson: Ja, ja den var förlagd dit fram till och med det året 1971–1972 . Sedan så flyttade allt sådant till Borås.

Sofia Lindgren: Var det självklart för dig att börja läsa vidare? Efter gymnasiet menar jag.

Bengt Axelsson: … Ja det var det ju. Men, som sagt sedan blev det ju som det blev och så gick jag över till bibliotekariebanan istället. Då, kring 1970–1971 .

Sofia Lindgren: Hur kom du att tänka på att du skulle bli bibliotekarie? Låg det nära tyckte du eller?

Bengt Axelsson: Ja, det kan man väl säga delvis att det gör och sedan så är det ju bara så att det är inte så mycket att välja på när man inte kan bli lärare med de ämnena.

Sofia Lindgren: Du hade tänkt att bli lärare annars?

Bengt Axelsson: Ja, ja jag tänkte bli lärare. Så att det var väl inte så mycket att välja på.

Sofia Lindgren: Var det en hård arbetsmarknad just då?

Bengt Axelsson: Ja det var det dessutom. Även på det området. Det fanns inte många tjänster i landet då. Och …

Sofia Lindgren: Du var inte intresserad av att börja forska i språken, vidare?

Bengt Axelsson: Ja, det var väl lite sådant jag hade gjort under 60-talet. Men sedan fick allt det där läggas på is. Men som sagt, då var det så att jag hamnade i Avesta, av alla ställen. Och det var betydligt intressantare och trevligare än jag hade föreställt mig och trodde.

Sofia Lindgren: På deras folkbibliotek alltså?

Bengt Axelsson: Ja, det var dels folkbibliotek och dels på skolbiblioteket, så jag var halvtid på skolan och halvtid på vuxna biblioteket. Och där var jag i två år nästan. Det som från början var tänkt att … jo när jag träffade dem första gången så sade de det att ”ja, ja, du kan ju stanna ett litet tag nu i alla fall, så får du väl se sedan om du …” [skratt]

Sofia Lindgren: Hade du sökt en utlyst tjänst eller?

Bengt Axelsson: Ja jag hade sökt en tjänst och det var det enda som jag fick svar på då [skratt].

Sofia Lindgren: Hade du sökt ett flertal tjänster?

Bengt Axelsson: Ja jag hade väl sökt några stycken ja. Minst sagt. Och inte minst här nere i Skåne, jag har ju familjen här nere.

Sofia Lindgren: Ja du hade redan familj här.

Bengt Axelsson: Ja.

Sofia Lindgren: Så hur gick det till med Avesta då?

Bengt Axelsson: Ja, det var ju pendling. Varannan vecka så åkte jag ner till helgen. Men det var så pass trevligt där uppe så ett tag så funderade vi på att alla skulle [familjen] skulle flyttat upp också. Men sedan var vi överens om det. Min fru hade en sådan där tjänst som är förenat med lov på sommaren. Hon är alltså tandläkare, eller har varit. Man hade kunnat ordna en sådan tjänst där uppe faktiskt, till oss. Men det var bara det att jag tyckte

det var lite för tidigt att redan då bestämma sig. Jag insåg att det inte kunde skett flera gånger så som hon hade i Malmö och som hon kunde fått där uppe, men det var mer liksom genom manipulationer. Men istället blev det så att efter två år ungefär, hade det börjat lossna här nere, så då hade jag plötsligt två, tre tjänster på gång.

Sofia Lindgren: Oj.

Bengt Axelsson: Så att då var liksom bara det att tacka ja till en av dem.

Sofia Lindgren: Och det var Staffanstorps bibliotek?

Bengt Axelsson: Och det var Staffanstorps bibliotek då som jag fastnade för, av olika anledningar.

Sofia Lindgren: Vilka anledningar var det?

Bengt Axelsson: Ja det var liksom … Det var en tjänst i Hässleholm, en tjänst i Eslöv och så var det den i Staffanstorp och då tyckte jag trots allt att Staffanstorp låg närmast till. Ja, jag cyklade då när det var fint väder och sen hade vi ju bil och så gick det ju buss så det var många sätt att ta sig dit ut.

Sofia Lindgren: Vad var det för typ av tjänst som var utlyst? Var det bibliotekschef direkt, eller?

Bengt Axelsson: Nej, det var väl en formulerad kultur- och bibliotekstjänst, och den som då var chef där, hon, hennes man skulle åka till Amerika och då ville hon följa med. Så att då så fick jag gå över genast och bli chef i princip. Så att jag har varit chef i stort sett hela tiden, det var ett litet tag sedan när hon kom tillbaka, men det var ett mycket kort tag som hon var chef innan jag gick in på den tjänsten, på allvar sen. Så var det.

Sofia Lindgren: Och när du då kom, det här var 1975 som du …

Bengt Axelsson: Ja det var alltså 1974.

Sofia Lindgren: -74 var det.

Bengt Axelsson: -74 som jag kom hit.

Sofia Lindgren: Okej. När du då sökte den här tjänsten, var det tal om datoriseringen i samband med att du sökte tjänsten?

Bengt Axelsson: … Nja, det var väl kanske lite på gång. Ja, man kan väl säga att det var på gång helt enkelt. Så att det var väl liksom en del av planeringen av det nya biblioteket. Där hade vi visserligen arkitekter och sådant också men man var ju med en del där också.

Sofia Lindgren: För att man höll på att bygga ett nytt bibliotek?

Bengt Axelsson: Ja visst, det göts en platta vid jul 1974. Sedan gjordes det färdigt så vi öppnade i augusti 1975. Men så att det är klart att det kom ju upp där i alla fall under den tiden då när jag hade kommit dit, hit ner. Och sedan så, ja … vad skall man säga nu om det.

Sofia Lindgren: Kan du berätta någonting om kanske beslutsgången kring att man skulle

införa det [datoriseringen], hade du någon möjlighet att, eller rättare sagt, var du med när man tog beslut i kommunfullmäktige? Var du anställd då vid Staffanstorps [bibliotek]?

Bengt Axelsson: Ja, det var jag, jag var ju med då. Det var väl han som var chef, ekonomisk chef på kommunen, Stene hette han. Och han var rätt intresserad av det här också. Så han stötte mig, och stötte oss då … och en nämnd som också var intresserad, kan man väl säga. Så att det gick vägen alltså det hela …[1]

Sofia Lindgren: Den tidigare bibliotekschefen eller hon som … Vad hette hon?

Bengt Axelsson: Gerbert, Anna-Lisa Gerbert.

Sofia Lindgren: Anna-Lisa Gerbert, var det hon som hade arbetat med att man skulle införa BUMS i samspel med kommunpolitikerna? Eller skulle du säga att det var mer de här tjänstemännen i kommunen som var pådrivande?

Bengt Axelsson: Jag tror det var mer tjänstemännen i kommunen än hon, så att det var nog med Stene i spetsen och så vi då på biblioteket och så lite andra folk också som var intresserade. Så att det var väl så det hela kom igång. Ja då började sedan Bibliotekstjänst också komma in mycket tidigt i den bilden.

Sofia Lindgren: Hade ni samtal med Bibliotekstjänst innan systemet skulle lanseras, där ni fick uttrycka några idéer om det hela eller var det så att systemet fanns?

Bengt Axelsson: Ja man kan väl säga att det var ännu rätt så i sin linda …[2] Men jag minns nu inte om vi började, vi började redan på hösten 1974, att etikettera böcker och sådant, det minns jag inte riktigt. Eller det var snarare på våren vi gjorde det innan vi sedan flyttade in i augusti.

Sofia Lindgren: Jag tror Kerstin Gunnarsson beskrev det som att, det var stängt ett tag, men ni satt och arbetade med själva …

Bengt Axelsson: Ja, jo det var ju stängt ett tag. Ja just det.

Sofia Lindgren: … etiketteringarna till …

Bengt Axelsson: Jo det var ju ett steg ett tag då, och det var ju också med anledning av flyttning och alltihopa, så att det ena gick in i det andra. …

Sofia Lindgren: Kan du berätta lite om momenten i början av det här arbetet, hur ni gick till väga? Var det så att bibliotekstjänst kom och gav idéer om vart man skulle börja, eller hur man skulle börja? Eller fick ni välja själva hur arbetsprocessen skulle se ut?

Bengt Axelsson: Ja, den arbetsprocessen, så att säga, på biblioteksidan, det var väl vi själva som tog tag i och stod för.[3]

Sofia Lindgren: Kan du beskriva en vanlig så där första dag? Då ni började arbeta med

---

[1] ”Man skall komma ihåg att det var något helt nytt , vi var tredje biblioteket i landet.” Tillägg från Bengt Axelsson i brev 30/10 2008.

[2] ”Vi var ett pionjärbibliotek , så systemet höll ju på att utformas i samarbete med BTJ.” Tillägg från Bengt Axelsson i brev 30/10 2008.

[3] Arbetet skedde i nära samarbete med BTJ. Tillägg från Bengt Axelsson i brev, 30/10 2008.

det. I vilken ände började man till exempel?

Bengt Axelsson: Ja men alltså vi började ju med att etikettera böcker. Och då var det ju inuti böckerna man satte alla etiketter för övrigt. Och … ja, Svante Hallgren, jag vet inte, lever han fortfarande?

Sofia Lindgren: Han lever men …

Bengt Axelsson: Är dålig?

Sofia Lindgren: Lite dålig tror jag.

Bengt Axelsson: Ja. Har du pratat något med honom?

Sofia Lindgren: Nej jag har inte det, jag har pratat med Anders Noaksson på Biblioteks-tjänst.

Bengt Axelsson: Jaha.

Sofia Lindgren: Som, berättade det.

Bengt Axelsson: Jaha … jo han [Svante Hallgren] var ju också en av de drivande. Det var ju han och så Rosman och sedan var det en som jag har tappat namnet på nu. Han var estländare och kom hit över då i samband med att det var många som flydde. Jag kommer inte ihåg vad han heter men han var också, det var alltså ett gäng på tre ungefär som var i spetsen för det hela.

Sofia Lindgren: Kom de, hade ni mycket kontakt med de där i början eller hur mycket var de på plats? Och vad gjorde de?

Bengt Axelsson: Ja, på plats gjorde de väl inte så mycket då till att börja med. Utan det kom ju i ett senare skede. Ja sedan så var det ju då frågan här om kostnader och alltihopa detta också. Men alltså hela våren eller sent på 1974 och 1975, det gick ju åt då till att etikettera och det var ju mycket av det där som inte blev färdigt i tid.

Sofia Lindgren: Inför öppningen?

Bengt Axelsson: Ja. Men det, där vet jag att Peter J gjorde en stor insats sen också och tog över en hel del till BTJ, som inte hade blivit färdigt. Men sedan ja, var det ju mycket enkel utrustning då i början [skratt]. Vad hette det? Det heter Plessey va?

Sofia Lindgren: Precis, Plessey tror jag företaget hette som producerade de här ljuspen-norna och …

Bengt Axelsson: Ja, och apparaten också. Och det var ju en mycket enkel apparat och det var ju så att vi varje dag på kvällen när vi stängde av den så tog vi ut de här kassetter-na och så skickades det ju in till BTJ för …

Sofia Lindgren: Och de här kassetterna innehöll ju information om vilka som hade lånat vad?

Bengt Axelsson: Javisst, just det. Det var liksom början. Och vi såg ju till i ett mycket tidigt skede också att vi fick med Hjärup också, så att det var i princip ju bara Staffans-

torps bibliotek och Hjärup bibliotek, det är liksom de två. Ja det var ju ungefär så det såg ut. Så såg det inte bara ut här utan så var det på de andra hållen också. Sedan så, ja jag vet vi hade något sammanträde en gång där rätt så i början med Plessey och lite andra folk om hur vi skulle gå vidare, eller vad vi skulle kunna göra mer. De [Plessey] hade väl i princip nästan ingenting att komma med själva, för jag sade ju det att ”ja, nästa steg är ju nu att vi skall få en ordentlig onlineförbindelse.”

Sofia Lindgren: Jaha, när var det här?

Bengt Axelsson: Ja du, ja detta var alltså någon gång under senare delen på 70-talet ju, som det här kom upp. Ja, det där är riktigt. När det gäller exakt när, var och vad, inträffade, det har jag faktiskt inte klart för mig längre, det har jag glömt. Men jo som sagt det var det här med online och att vi alltså, inte bara online inom biblioteket, så vi skulle föra över Hjärrups till Staffanstorps också så vi slapp det där att skicka in från två håll. Utan det var liksom ett första steg. Sedan så småningom, jag minns inte riktigt när vi kom till nästa steg alltså när vi fick apparat så att vi hade online in till BTJ, det var liksom ett steg. Ja, det var ungefär så det utformades på den sidan i det administrativa, sedan …

Sofia Lindgren: Var BTJ tidiga med att ta in önskemål om sådana här onlinekommunikation, eller var det redan på gång så att säga, som de arbetade med eller var det någonting som ni kunde driva?

Bengt Axelsson: Ja, vi drev det väl rätt mycket tillsammans, men jag tycker nog ändå att vi på olika håll på biblioteken var med där och verkligen puffade för sådant här.

Sofia Lindgren: Skedde det på de här användarmötena som BTJ ordnade kring BUMS eller hade ni egna, så att säga, nätverksmöten biblioteken emellan?

Bengt Axelsson: Ja, vi pratade ju med BTJ med jämna mellanrum så det var ju sådant som kom upp vid sådana tillfällen i första hand alltså. Sedan så gick man ju vidare med det där, och det insåg man väl själv också att det måste få fortsättning. Och sedan som sagt blev det ju dit hän att det blev så småningom en ren onlineförbindelse. Och, ja det är väl gången i frågan om detta, och detta det är ju på den administrativa sidan. Sedan när det gäller katalogiseringen, eller när det gäller den sidan så var det ju också olika stadier och det var ju de här, det var ju också en apparat med, man satte in … ja det där har du ju också kommit i kontakt med.

Sofia Lindgren: Är det microfiche?

Bengt Axelsson: Ja, det var microfiche. Och det var ju då från början. Ja, det var det till att börja med och det var ju då lite enklare och sedan så småningom så utvecklades ju det också successivt. Så att allt det där vet jag inte riktigt, vad som kom före -80 och efter -80, för någonstans fram till -85 kan jag väl nog säga allt det här sådant som pågick, verkligen. Sedan började det väl riktigt likna någonting [skratt].

Sofia Lindgren: Eftersom du nämner katalogiseringen här, det är många som uttrycker, att katalogiseringen som skedde via BTJ, var …

Bengt Axelsson: Mycket enkel kan man kanske säga.

Sofia Lindgren: Vad hade du för erfarenheter av det? Vad tänker du om …

Bengt Axelsson: Ja, där insåg väl BTJ så småningom också vad det var de hade gjort, att de ändrade ju rätt mycket på det. Det sattes ju en mängd personer först att katalogisera men det där insåg de ju att det där var ju kanske inte riktigt så bra. Men ja det ändrades ju på det där i ett rätt relativt tidigt stadium så att det blev lite mer fackmässigt över det hela. Och jo som sagt, det var ju mycket sådant där man inte hade klart för sig, när det gällde katalogisering, bara sådant där som att det fanns de som återgav en författares namn bara med initialer och så fanns det de som hade ett namn, ett riktigt namn och sedan var det, att andra initialvägar och så vidare. Allt sådant där och det har ju säkert kommit upp fler gånger. Som sagt, sedan var det ju det här med fich då. Först var det fich, man vevade, det var först rullar där också, och sedan, i nästa stadium då var det ju fich man satte in i [maskinen]. Så det var också den där, successiva övergången till bättre och bättre, hela tiden [skratt].

Sofia Lindgren: Det låter ju som att det, byts medium ändå ganska ofta under den här tidsperioden om man skall titta på -75, -85 som du nämner, att det förändras.

Bengt Axelsson: Ja.

Sofia Lindgren: Kan du berätta någonting om hur du tror att användarna, upplevde de här förändringarna med hur de skulle söka material, eller om det var så att de vände sig mer till bibliotekarierna eller?

Bengt Axelsson: Ja, det blir väl rätt mycket mer med hjälp då i början. Men sedan visade man ju hur man gjorde och så där och sedan tog man ju det till sig och så arbetade man med det och sedan så då så nästa steg. Det var nog inte så, det var nog inte så farligt trots allt, eller så komplicerat … Nej, jag vet inte om det var så mycket att säga om det. Jag menar, sedan gick det ju väldigt fort så småningom. Man kan väl säga, på slutet på 80-talet och början på 90-talet var det en stor expansion med apparatur och alla möjliga sökmöjligheter

Sofia Lindgren: Var det då ni fick, terminaler till biblioteket, som användarna själva kunde söka i eller …?

Bengt Axelsson: Ja, vissa som de kunde söka i och på biblioteket ja. Man kunde liksom visa dem. Jag menar, då var redan mycket lagt in på online i bibliotek så att det var ju många, många saker som de tidigare liksom bara inte hade hum om att man kunde söka den vägen. Jag vet vid något tillfälle så stod jag med en låntagare och pratade om det där, och så sade jag, ”du kan ju till och med gå in i Library of Congress!”

Sofia Lindgren: Var de imponerade?

Bengt Axelsson: Jo visst, ”det var ju fan också”, som man uttryckte det hela [skratt]. Jo … Allt det där kan man väl säga kom i slutet på 80-talet och första fem åren på 90-talet ungefär. Som mycket av det där, verkligen lossnade, ja.

Sofia Lindgren: Jag tänkte på det här i början när BUMS-systemet skulle lanseras, eller implementeras, så pratade jag med Göran Rosman bland annat och han berättade om att de gjorde studieresor till England, där de tog med sig biblioteksfolk också för att titta på hur folkbiblioteken hade löst det där. Var du med på någon av de här resorna?

Bengt Axelsson: Ja, jag var med på ett par stycken sådana då.

Sofia Lindgren: När skedde de ungefär?

Bengt Axelsson: Ja du.

Sofia Lindgren: Var det liksom redan när ni hade kommit igång med BUMS-systemet?

Bengt Axelsson: Ja, det var, det var när vi hade kommit igång, det var det.

Sofia Lindgren: Hur upplevde du de studiebesöken?

Bengt Axelsson: Ja, jag vet inte om de var så imponerande, det vet jag inte om jag precis tyckte.

Sofia Lindgren: Fick ni se folkbibliotek som alltså arbetade med datorer, var det det som var syftet?

Bengt Axelsson: Ja det …

Sofia Lindgren: Kunde du se några skillnader mellan England och Sverige och ditt eget bibliotek?

Bengt Axelsson: Ja, de var väl inte allt för stora skillnader [skratt]. Det var rätt mycket så att säga online i viss mån, men det var inom biblioteken.

Sofia Lindgren: Att de kopplade ihop sina nätverk?

Bengt Axelsson: Sina. Ja, kopplade ihop dem.[4]

Sofia Lindgren: Så att de kunde se varandras bestånd och utlåning?

Bengt Axelsson: Ja just det. Ja, det är väl ungefär, det var ju lite olika bibliotek vi såg men jag vet inte precis om det var så där mycket.

Sofia Lindgren: Inget som har satt sig på minnet i alla fall.

Bengt Axelsson: Nej, inte nämnvärt.

Sofia Lindgren: Kunde du se om de låg före i tid då eller var det så att ni låg lika?

Bengt Axelsson: Ja, jag höll på att säga vi låg nog mer lika i så fall.

Sofia Lindgren: Eller att ni låg före?

Bengt Axelsson: Ja, man kan nog säga att det var något liknande, alltså så det var nog inte så stor skillnad. Tyckte inte jag åtminstone.

Sofia Lindgren: Innan det här BUMS-systemet skulle lanseras, hade du hört talas om datorisering av bibliotek tidigare, till exempel i England där man kanske var lite tidigare med att sätta igång själva datoriseringen? Var det någonting som diskuterades till exempel på biblioteksskolan?

[4] ”Men i huvudsak inom biblioteken.” Tillägg från Bengt Axelsson, brev, 30/10 2008.

Bengt Axelsson: Nej, det var mycket lite där på skolan, det var nästintill ingenting.

Sofia Lindgren: Pratade man om …

Bengt Axelsson: Det var några gånger vi hade ett par elementära seminarium om det här, men det var ändå på ett mycket allmänt plan. Det var faktiskt inte, jag vill inte påstå att det var på skolan utan det var väl mer sedan när jag kom ut. När man kom ut då -72, så det första nästan, i Avesta, det var att jag skickades till Lund för då hade vi stora mötet här i Lund och då hade presenterades åtminstone ett embryo till utrustning.

Sofia Lindgren: Där BTJ alltså informerade om att …

Bengt Axelsson: Ja, de inte bara informerade för då hade de en färdig pryl också som …

Sofia Lindgren: De visade alltså?

Bengt Axelsson: De visade. Så att de ville vid det årsmötet, eller åtminstone var det så långt kommet så att man talade väldigt mycket om det, vad som åtminstone var på gång. Ja, jag fick för mig nästan att de hade någonting också, men framför allt att de talade om att det nu skulle börja så smått.

Sofia Lindgren: Hur var responsen då i bland er, som var med på mötet?

Bengt Axelsson: Jaha du, det där är väl i så fall kanske lite av intresse. Det var ju så här att det var förfärligt många bibliotekarier som var emot det här. Det var det bara. Till skillnad ifrån bibliotekarierna, var det egentligen mera att kontoristerna skulle ha satt sig på tvären, skulle kanske gått i bräschen då.

Sofia Lindgren: Menar du biblioteksassistenterna då?

Bengt Axelsson: Ja, det som är alltså assistenter och olika typer av kontorister som skulle gått i bräschen för det den stora delen av rationaliseringen påverkade ju faktiskt dem. Det var ju väldigt många saker där i expeditionen på olika stadier som liksom så småningom skulle försvinna. Jag sade det flera gånger vid olika sammanhang också att: ”Det är ju snarare ni som skulle gjort någonting då!” De var väl lite skeptiska, även ute hos oss då när vi skulle införa det.

Sofia Lindgren: Fick de [kontoristerna] vara med på mötena och höra om de här sakerna?

Bengt Axelsson: Vilka möten alltså?

Sofia Lindgren: Eller, om vi tar ett sådant här BTJ-möte.

Bengt Axelsson: Ja, vi hade väl någon med även från kontoristerna, det hade vi. Och vi pratade en del om det och på olika nivåer i olika sammanhang. De fick ganska tydliga besked redan då om att det inte skulle innebära så stora förändringar för dem så att de lät sig väl nöjas med det då. Men som sagt, jag vidhåller det att det var de som i så fall skulle ställt till med ett ramaskri, inte bibliotekarierna. Nu var det ju tvärtom istället, så det var alltså många jobbiga år innan de började att inse vad det var frågan om.

Sofia Lindgren: Vad tror du det var som gjorde dem skeptiska?

Bengt Axelsson: Ja, hur var det nu här slutet på … [bläddrar bland BUMS-artiklar från tidskriften *Bibliofack: Organ för svenska folkbibliotekarieförbundet, delförening i DIK*]

Sofia Lindgren: Den där artikeln är från 1978[5].

Bengt Axelsson: … Jag minns inte riktigt, jag tror det var tidigare här också … i alla fall, vad det var ja … om det helt enkelt var en fråga om arbete. Men jag menar på biblioteka-riesidan så finns det ju oerhört mycket att göra om man vill det, så att det är ju bara det att det skulle snarare inrättas ännu fler tjänster. Bibliotekstjänster. Där tycker jag det har varit en stor miss ifrån bibliotekariernas fackförbund också och det där skulle ju drivits från högsta ort alltså, deras fack.

Sofia Lindgren: Du menar att, de [bibliotekarierna] borde driva att det skulle bli fler jobb?

Bengt Axelsson: Ja visst det är ett steg för bibliotekariernas del, och som sagt även lur-passa på kontoristerna och deras framtid. Men jag menar sedan är det ju en annan sak och det har man ju insett sedan med tiden att allting förändras och det är ju bara så. På den här punkten så har man ju så småningom kommit överens, även bibliotekarierna inbördes. [skratt] Det är, höll jag på att säga, att det är nog egentligen det kanske som jag tycker var mest besvärligt då kanske i början och det var ju så hemskt många, vad heter det, 68-rörelsen också. Och det var ju många som redan var med där och så bara. Ja, du är så ung så.

Sofia Lindgren: Tror du det var främst en rädsla för att bli av med arbetet som låg bak-om det eller, var det andra saker? Gällande den här, skepticismen liksom. Mot datorise-ringen.

Bengt Axelsson: Ja, det var väl helt enkelt, de såg ju att det var en fara här i, att ha det på biblioteket.

Sofia Lindgren: Skulle du koppla integritetsdebatten till det?

Bengt Axelsson: Ja, det skulle man väl kunna göra.

Sofia Lindgren: Eller gjorde man det? Eller var det någonting som kom senare när man började lägga upp lånesystem? När man började se att låntagare lades in i register och man kunde härleda vilka böcker som lånades utav dem.

Bengt Axelsson: Ja, det där var väl under hela tiden, det kan man väl också säga. Apro-på det, ja det är ytterligare en aspekt på det hela. Det är ju det här med låntagare och så vidare. Men det är ju bara så här att det är ju snarare så att det här systemet är bättre än det gamla, när man hade kort som man skrev varje gång det lånades ut en bok så skrev man ju den personens nummer. Så att här är det ju i alla fall en annan integritet så tillvida just då att det inte blev så allmänt i alla fall. Man kunde aldrig se. Sedan skulle man ju inte se sedan vem som hade haft boken, det blev ju liksom bara en rent på vår sida som vi kunde …

Sofia Lindgren: Ni kunde härleda numren.

---

[5] Bengt Axelsson, ”BUMS i teori och praktik”, *Bibliofack: Organ för svenska folkbibliotekarieförbundet, delförening i DIK*, nr. 8 (1978).

Bengt Axelsson: Vi kunde härleda numren och liksom den delen av debatten, utan det är ju snarare tvärtom, det vet jag också att jag skrev i samband med de artiklarna att det här är ju betydligt enklare och det blir alltså mycket skonsammare. Så det där är alltså en sak, det är alltså många bitar i det här, de hör ju också ihop i alltihopa.

Sofia Lindgren: Var det många bibliotek som var med från början tror du med BUMS-systemet, alltså som anmälde sig som att de var intresserade av att man skulle implementera systemet? Eller blev det en slags effekt av det kom fler bibliotek lite senare efter att ett par bibliotek hade provat?

Bengt Axelsson: Ja, du det kom lite senare. Jag minns inte riktigt om det var så att det var inte förrän i början på 80-talet, som det riktigt lossnade för biblioteksfolk i allmänhet [skratt]. Ja, nu är jag lite cynisk, men det var en del sådant faktiskt.

Sofia Lindgren: Det verkar ju som att du var positiv från början till en datorisering.

Bengt Axelsson: Ja, jag var positiv, det var jag. Sedan är det klart att BTJ hade sina sidor hela tiden, i alla de här skiftena och att de inte blev färdiga med saker och ting och ja, det ena med det andra som gjorde att de liksom hade sin skuld också i det. Men det skrev jag också där i den där artikeln [läser], ”att det har beklagligtvis blivit mycket ris åt BTJ, bibliotekens egen service, vad anbelangar hanteringen av BUMS. Jag är samtidigt angelägen att betona att en förändring till det bättre har skett och att åtskilliga av de problem som BUMS-biblioteken haft och som gjort kollegor tveksamma för nu BUMS har löst sig eller håller på att lösas, och det tycker jag är bra. Typidén med BUMS är för bra för att förfuskas.”[6] Det var slutet på min artikel, ungefär så jag ser på det hela. Bibliotekstjänst på ont och gott.

Sofia Lindgren: Har du, haft något, teknikintresse sådär? Jag tänker eftersom att, ja du var ändå tidig med att vara med på den här datoriseringen. Skulle du säga att det finns något teknikintresse i grunden om man går tillbaka till när du var liten, fritidssysselsättningar och liknande?

Bengt Axelsson: Nej, det kom väl då på 60-talet framför allt men liksom rent allmänt, lite grann men det var väl inte egentligen förrän det här med BUMSeriet kom igång.

Sofia Lindgren: Blev du mer intresserad av andra tekniska aspekter då, i och med BUMS-systemet skulle du säga?

Bengt Axelsson: Du menar förlängningen av BUMS i andra mediala sammanhang?

Sofia Lindgren: Exakt.

Bengt Axelsson: Ja, jag vet inte vad jag skall svara på det. Jag tycker det var så mycket då och sedan senare delen på 90-talet och den tiden fram till pensioneringen då som jag sedan också har sett där ute. Jag menar, hela tiden är det ju nya saker som kommer in i bilden. Men de där åren alltså under en stor del av 90-talet de gick verkligen åt till det här med informatik och visa låntagare och så vidare och mycket sådant. Så att, det var väl både ett slut för min del och samtidigt var det då en trevlig finish det där då med allt det här, att det är så bra som det är. Jag menar, nu går man ju vidare bara med det. Jag vet

[6] Bengt Axelsson, ”BUMS i teori och praktik”, *Bibliofack: Organ för svenska folkbibliotekarieförbundet, delförening i DIK*, nr. 8 (1978), 14.

inte jag har väl inte så mycket. Jag tycker framför allt det har varit väldigt trevligt det här att när jag nu till slut blev bibliotekarie så man fick ett riktigt yrke så har det varit väldigt intressant hela tiden att följa den här utvecklingen. Det har det. Det är väl bara det till exempel, att man är förbaskad på skolan för att de inte har … insett mer. Det är på något vis konstigt. Jag vet inte hur många år det är nu sedan, sedan då skolan fick så mycket pengar till, jag tror det var nästan en halv miljard som pytsades ut till skolorna för inskaffning av sådana här saker och att det blev liksom nästan inga resultat, eller mycket litet resultat åtminstone och på väldigt många håll.

Sofia Lindgren: Med datorer menar du?

Bengt Axelsson: Med datorerna. Och det har jag ju många gånger hört med lärare och vad de har gjort och inte gjort och de har ju nästan inte gjort någonting de flesta, på väldigt många håll. Om vi på biblioteket fick 25 000, det är en sådan liten summa i det hela, att när det liksom egentligen var vi som skulle haft pengarna då. Nu har det ju blivit lite bättre i alla fall. Och nu är det ju fullt med datorer på biblioteken också, i synnerhet på biblioteken. Jag vet fortfarande inte riktigt hur det är ute i lektionssalarna, jag sätter väl fortfarande ett visst frågetecken.

Sofia Lindgren: Om vi går tillbaka till BUMS-systemet lite grand så tänkte jag bara fråga, så här i efterhand om hur skulle du säga att, sammanfattningsvis, hur blev resultatet med genomförandet? Tyckte du att det gick rätt så bra eller?

Bengt Axelsson: Jo, men jag menar man får också tänka på det att det var ju en del problem i början, men det är det ju ofta också i samband med nya saker. Så att jag har väl hela tiden varit så pass positiv till det, det har jag varit.

Sofia Lindgren: Om du skulle jämföra systemet med de andra systemen som kom att ta vid efter BUMS. BTJ 2000 och …

Bengt Axelsson: Ja, jag menar, det var ju med redan på min tid, på vår tid, och Axiell och det menar du, eller?

Sofia Lindgren: Ja, precis, med de olika …

Bengt Axelsson: Ja, det är ju bara små förändringar, det är ju i stort sett samma sak.

Sofia Lindgren: Så i grund och botten, så det som ligger till grund är ju 70-talets …

Bengt Axelsson: Ja. Och utvecklingen sedan, utifrån det. Jag menar sedan om det hette 2000 eller heter Axiell eller så …

Sofia Lindgren: Det är samma principer.

Bengt Axelsson: Det är samma och jag menar det är ju också sammanlänkat med LIBRIS så att det är bara en enda stor, gemensam krets nu alltihopa.

Sofia Lindgren: Var du med i några diskussioner eller minns du några diskussioner om just det här att man särskilde liksom folkbibliotekens system och forskningsbibliotekens system, just med LIBRIS?

Bengt Axelsson: Jag var på 80-talet med några år i en grupp som samlades, det var med kommunförbund och lite biblioteksfolk också. Vi pratade ju rätt mycket om det då på

den tiden, om ett samgående. Ett tag verkade det väl nästan som det skulle kunna blivit något genomslag redan då.

Sofia Lindgren: Med att man förde samman [folkbibliotekens och forskningsbibliotekens system] …

Bengt Axelsson: Skulle föra samman. Jag vet inte sedan var det slutade, eller rättare sagt varför det inte blev så utan det är inte förrän, ja, det är väl nu på 2000-talet som det verkligen har blivit som vi pratade om redan på 80-talet. Jag vet inte om det är så mycket mer som jag har att säga. Det är alltså en del viktiga saker det här. Administrativet är en sak och sedan är information det andra benet, ja alltihop det här hör samman egentligen. Och som sagt, låntagarna tycker jag nog också i stort sett kan vara nöjda med det här systemet.

Sofia Lindgren: Har du märkt någon förändring i hur de har agerat i biblioteket, i och med datoriseringen så där som du kan se? Har de blivit mer självgående eller är det fortfarande en interaktion mellan bibliotekarier och låntagare? Vågar du dig på att göra några jämförelser över tid, hur användarrollen har sett ut?

Bengt Axelsson: Ja, den har ju nog förbättrats rätt mycket på senare år, jag menar, nu har ju väldigt många människor egen dator hemma. Den egna datorn som man kan både reservera och man kan låna om och mycket annat också. Det kan man väl säga att det är någonting som har skett i alla fall på 2000-talet, att man på ett helt annat vis kan använda datorn, och använda datorn även till biblioteket. Det ser man ju på de flesta bibliotek idag så har de sådant på sin hemsida också. Det kan jag nog påstå.

Sofia Lindgren: Ja, då börjar vi väl komma till något form av avslut här i intervjun. Är det några andra områden sådär som du tycker att vi inte har gått in på, eller är det någonting du vill tillägga, kring …?

Bengt Axelsson: Nej, men som vi väl har talat om de här olika sidorna av BUMS, både det administrativa och sedan det informationsmässiga. Och som sagt, allting har sin tid och det är klart att det har brustit genom åren i början, men jag menar allting har ju rättats till successivt. Så jag tycker väl nog att det är ganska bra det hela nu.

Sofia Lindgren: En sak som jag kom att tänka på är, som andra har berättat, att man ändå fick en kontakt med andra bibliotek på sätt och vis som var med i den här datoriseringen för att man frågade varandra om råd.

Bengt Axelsson: Jodå, javisst gjorde man det, och visst vi hade många diskussioner genom åren.

Sofia Lindgren: Blev det någon större interaktion biblioteken emellan, att man kanske började göra andra samarbeten på något sätt? Eller var det fortfarande ganska åtskilt med de olika verksamheterna på folkbiblioteken eller …

Bengt Axelsson: Du menar kontra vetenskapliga bibliotek då?

Sofia Lindgren: Jag tänkte att om en ökad kontakt sinsemellan folkbiblioteken i och med BUMS-systemet, ifall det ledde till andra samarbeten också?

Bengt Axelsson: Alltså har det varit en stor utjämning mellan vetenskapliga och folkbib-

liotek under vad ska vi säg, under 90-talet och framöver. Nu är det ju så att säga bara ett likhetstecken emellan de olika biblioteken, kan man mer eller mindre säga, ja det är klart, det är givetvis lite olika bestånd. Men jag tror alltså att det kanske är mer på sådan nivå.

Sofia Lindgren: Men just folkbiblioteken sådär, jag tänkte om det blev att man började samarbeta på andra områden än just BUMS-systemet och så. Om det blev att man tog inspiration av varandra exempelvis för andra verksamheter på biblioteken.

Bengt Axelsson: Nja, som nu här ute, Staffanstorp, där har vi ju mycket kontakt med biblioteken runtom.

Sofia Lindgren: De lokala biblioteken?

Bengt Axelsson: Med Arlöv och med Svedala och så vidare. Sedan är det väl så att väldigt mycket har ju en direktkoppling till det enskilda biblioteket eller den enskilda kommunen också som gör att – och det är klart att vi diskuterade ju nu att de skall försöka slå ihop bland annat Staffanstorp och Lomma till ett bibliotek! Det är ju så befängt så man bara inte tror att det är sant. Ja, jag vet inte vad det blir av det där, dessutom har ju Lomma ett helt annat system, DEC-system. De har som sagt ett annat system som gör denna tanke dödfödd.

Sofia Lindgren: De har ett eget lokalt system?

Bengt Axelsson: Nja, jag vet inte riktigt vad du menar. Var och ett bibliotek får väl sköta sig själv rätt mycket just därför att delvis är det så pass, vad skall vi säga, skillnader mellan, eller skillnad är kanske fel att säga också för det är ju mycket gemensamt. Ja, jag vet inte riktigt vad det är som du avser eller vad som …

Sofia Lindgren: Nej, det var bara, jag tänkte ifall datoriseringen kanske förde med sig ett bredare samarbete biblioteken emellan som inte var av avsikt från början, om det ökade kontaktytorna mellan varandra.

Bengt Axelsson: Ja. Men det kanske, till exempel när det gäller på skolsidan så skulle man ju önska mer, men det är liksom mer inom varje kommun. Att det skulle bli ännu mer. I så fall. Det är klart, jag menar sedan finns det så mycket nya hjälpmedel också. Nu finns det, vad heter det nu den där nya skivorna istället, vad heter de nya skivorna? Det har också gått rätt snabbt med utvecklingen.

Sofia Lindgren: Daisy?

Bengt Axelsson: Ja, Daisy för de som har besvär med hörsel.

Sofia Lindgren: Hörselproblem.

Bengt Axelsson: Och sådant, det har också gått väldigt snabbt.

Sofia Lindgren: En annan fråga som jag tänkte bara så där avsluta med, för att återknyta till det vi talade om tidigare med att det kanske fanns ett motstånd bland bibliotekarier till datoriseringen och så. Gjorde det att det senarelades ganska mycket datorisering på vissa bibliotek? Var det några bibliotek som höll emot länge innan en datorisering kom skulle du säga? Eller blev folk tvingade ändå?

Bengt Axelsson: Ja du, det där vet jag inte så mycket om hur beslutsprocesserna tillgick

i de olika kommunerna. Det var väl en del som stod emot rätt länge. Det var bara mer en allmän känsla. Men som sagt det kom ju successivt och mer och mer så fick man upp ögonen för vad datoriseringen var.

Sofia Lindgren: Man såg fördelarna.

Bengt Axelsson: Ja, som sagt är det väl en period fram till -80, -85 någonting, under den tiden ungefär som det här utvecklas verkligen.

Sofia Lindgren: Men om det inte är något annat så.

Bengt Axelsson: Nej, jag har väl inte precis någonting mer, det är väl de här sakerna som liksom är de viktiga.

Sofia Lindgren: Då ber jag att tacka så mycket för intervjun.